

R. P. Thomæ Tamburini Æ Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Cap. V. Non dubia debet esse in irregularitatem incursio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

18. Quarto, quia, si vera esset hæc Merolla doctrina, is, qui cum scientia Irregularitatis aliquem occidit injuste, in duas Irregularitates incurreret, alteram ex delicto, alteram ex defectu, & quidem separabiles, quia quando non adest dicta scientia, sola remanet illa ex defectu: at Doctores unam agnoscunt, licet graviores, ut modo n. 12. dixit, Castrop.

19. Quinto denique, Hodie, ut *infra c. 15. §. 1. n. 3.* videbimus, probabilissimum est, irregularitatem ex defectu lenitatis non incurrere, nisi à Ministris iustitiæ, & à Militibus in bello iusto. Ergo non incurritur ab injuste occidente: si ergo is ignorans, effugit (Merolla fatente) irregularitatem ex delicto, nullo modo ex hac probabilissima sententia subijcitur irregularitati ex defectu lenitatis, quia is non occidit, ut Minister iustitiæ, vel, ut Miles, &c.

CAPVT V.

§. VNICVS. Non dubia debet esse in Irregularitatem incurso.

1. **R**ecolo primo, dubium, vel posse esse circa factum, vel circa Ius. Dubitas v. g. an occideris? habes dubium facti, quamvis certus sis, occisionem de jure annexam esse Irregularitatem. Dubitas, an amputans alicui mammillam evadas Irregularis? Habes dubium juris, licet certus sis, mammillam alicui mutilasse.

2. Recole secundo, dubium, aliud esse negativum, aliud esse positivum. Si enim intellectus sit omnino anceps, nullamque rationem saltem probabilem habeat, per quam inclinet ad aliquam partem, dicitur Dubium, & quidem Negativum. Si vero rationem aliquam alicujus momenti habeat, per quam assentiatur alicui parti, dicitur probabilitas, & ab aliquibus vocatur, sed certe improprie, Dubium positivum. Si denique adsint rationes alicujus ponderis pro utraque parte, utraque erit probabilis, ut latè explicuimus *lib. 1. in Decal. c. 1. §. 1.*

3. His in memoriam reductis, quæstio percelebris est, an Dubium negativum de irregularitate, sive circa jus, sive circa factum, inducat irregularitatem: nam quid dicendum sit in Dubio positivo, seu probabilitate, mox tangam n. 17. & distinctius n. 23.

4. Porro valde desudant in hac quæstione Doctores ingenia, sudorisque causam dederunt Jura, quæ alicubi condemnare videntur Irregularitatis sic dubitantem, alicubi penitus liberare. Nam Clemens III. *c. Ad audientiam. De homicidio*, cum Innocentius item III. *c. signifi- casti, eodem*, statuit, in dubio unumquemque censendum esse Irregularem, quia in dubiis (ait) tutior semper pars est eligenda: Bonifacius vero VIII. *cap. 15. qui de sententia excom. in 6. vel statuit*, vel tanquam indubitatum supponit, nullam incurrere Irregularitatem, quæ expresso jure, non fuerit inducta, sed quando adest dubium de facto, vel de jure, Irregularitas non est expresso jure inducta, ergo tunc Irregularitas non incurritur.

5. Nos ergo varias, & quidem difficiles horum Pontificum reconciliationes ab Authoribus excogitatas ultro prætermittentes, facilem cõciliandi Pontifices viam inimus. Sed prius Conclusionem sequentem statuamus.

6. Solum in dubio facti homicidii injusti, debent se tenere Fideles Irregulares; in aliis vero quibuscumque dubiis sive Juris, sive facti, præter dictum homicidium se Irregulares tenere nequaquam astringuntur. Ita Henr. *lib. 1. c. 3. n. 3.* Sanchez in *Decal. lib. 1. c. 10. num. 45. & 48.* Diana *p. 4. r. 2. resol. 52.* Coninch. *disp. 18. dub. 2. num. 23.* Merolla *tom. 1. disp. 3. n. 129. 245. & 246.* Laym. *lib. 1. tr. 1. cap. 5. §. 4. n. 39.* Bonac. *de Confuris, d. 7. q. 1. p. 5. n. 3.* Castrop. *disp. 6. de Confuris, p. 3. n. 7. dñi que, Nos ipsi lib. 1. in Decal. c. 3. §. 7. Irregularitas.* Quare, si dubitas in aliis materiis, An v. g. Hereticus facis, An rebaptizare te, permiseris, &c. quod est dubium de facto circa alias materias, ab Homicidio, non eris Irregularis.

Idem dic de Dubio Juris circa materiam ejusdem homicidii, vel circa quascunque alias ab homicidio, ut ex Corollariis mox ponendis distinctius habebis, atque hæc in utroque foro (esto Gibalinus cum alijs putat, solum procedere in foro interno) Ratio hujus conclusionis est, quia illa sic declarata colligitur clarè, ut mox videbimus, ex Sacris Textibus, quos citavimus n. 4.

7. Hac conclusione præhabita, sic conciliantur prædicti Pontifices. Clemens, & Innocentius, novum jus condendo, decernunt, in dubio facti de homicidio injusto, hominem esse in utroque foro Irregularem, Bonifacius vero, qui fuit post Clementem, & Innocentium, dicit quidem, in aliis dubiis, hominem non esse Irregularem, sed supponit, esse Irregularem in dubio facti de prædicto homicidio.

Cum enim ipse solum dicat, nullam Irregularitatem incurrere, nisi ea sit expressa in jure; in jure autem non sit expressa pro aliis dubiis, sed solum per dictum Clementem & Innocentium pro dubio facti homicidii injusti, ideo clarè colligitur à Bonifacio supponi irregularitatem in dubio facti homicidii injusti, non vero in dubiis cæteris.

8. Quod autem Clemens, & Innocentius novum jus condiderint, rectè tradit Joan. Præposit. *§. Irreg. dub. 8. num. 60.* quia aliud antiquum jus id decernens antea non aderat. Et nota, quando ipsi dicunt in dubiis tutiorem partem esse eligendam, unde inferunt in dubio facti homicidii debere se hominem gerere, ut Irregularem, non desinisse in omnibus casibus in dubio debere eligi partem tutiorem; solum enim ipsi, moti ex hoc principio (quod certe non raro solum est de consilio) rectè potuerunt præcipere, & definire, in materia facti homicidii, eam esse servandam.

9. Quæres hic denique, An irregularis ex dubio facti homicidii injusti debeat se tenere pro tali, quoad omnes effectus irregularitatis.

Respondeo, Certè probabile est, ut solum huic non liceat suscipere Ordines, nec Ordines exercere. Nam quoad alium illum effectum de privatione Beneficiorum, & multo magis quoad alias penes illi delicto annexas, hunc non esse censendum Irregularem, notat Abbas in *cap. significandi de Homic. & confirmat cum Suario, & Sanch. Castrop. d. 6. de Conf. p. 3. n. 8.*

Colligimus ex dictis, quid sentiendum in quibusdam dubiis peculiaribus?

In dubio de Mutilatione.

10. Ex dictis probabile mihi sit, Primum, per mutilationem quomodocunque dubiam, quamvis injustam, non incurrere Irregularitatem. Ita Sanch. in *Decal. l. 1. c. 10. n. 49.* Bonac. *de Conf. d. 7. q. 1. p. 5. n. 4.* Dian. *p. 3. r. 7. resol. 72.* Merolla *tom. 1. d. 3. n. 252. & in re simili. Suar. de Conf. d. 40. sect. 6. n. 13.* Castrop. cum alijs *de Conf. d. 6. p. 3. n. 10.* quicquid dicat Henr. *lib. 1. c. 3. n. 4.* Quare, si quis sit dubius, sive de facto, an membrum alteri mutilaverit, sive de jure, an tali mutilationi, v. g. mammillæ, annexa sit in jure Irregularitas (de quibus inferius distinctè agetur) si, inquam, sit dubius, nulla afficietur Irregularitate. Ratio est, quia, nec in jure Clementis, & Innocentii, ut vidimus, nec in alio aliquo jure sic de mutilatione dubia expressa mentio, sed solum de dubio homicidio, mutilatio autem homicidium nequaquam est.

In dubio de Consilio.

11. Probabile sit, Secundo, cum, qui est quomodocunque dubius (sanè post debitam diligentiam, ut alicubi dictum est) de homicidio etiam injusto, an, inquam, illud ex suo consilio fuerit commissum, non esse Irregularem. Cum enim valde differant, homicidium committere, & ad homicidium consilium dare, Irregularitas, quæ imposita est homicidii dubio, valde probabiliter non extenditur ad dantem suum consilium, qui dans sit dubius, an per suum consilium concurreret ad homicidium. Ita docet Gibalinus, *cap. 4. de Irreg. n. 31.* citans Præp.

Præp. Sanch. Rodrig. Vide etiam de his Dianam p. 11. tr. 6. r. f. 24. & 47. licet contrarium ego docuerim, l. 1. in Dec. c. 3. §. 7. Irregular. sed certe nunc, te perpensa, utrumque esse probabile, video.

12. Admoneo tamen (ut l. c. V. Damnum secutum, in simili dixi) difficile esse, te dubitare posse, an tuum consilium concurrerit ad dictum homicidium, cum enim ex communiter contingentibus sciamus, consilium regulariter operari, & concurrere ad effectum, ad quem datur, ideo regulariter non eris dubius, sed moraliter certus de tuo concursu ad homicidium, & consequenter de Irregularitate à te contracta.

13. Quando ergo primò, certus sum, te occidisse inimicum, & item certus, te tibi consilium, de eo occidendo, dedisse, sed dubius sum, an tu illum occideris motus ex meo, an ex alieno, vel ex tua voluntate.

Secundò, quando certus sum, me tibi consilium dedisse, & item te ex meo consilio per motum tentasse homicidium, sed dubius sum, an hic vix occisus fuerit, an potius ex inflicto à te vulnere convalverit.

Tertiò, quando certus sum, me consilium tibi dedisse, teque homicidium ex meo consilio attentasse, sed dubius sum, an homo perierit ex vulnere à te inflicto, an ex alia causa. Quando, inquam, hæc ita se habent, ego ex probabili hac sententia liber sum ab irregularitate, quia in his omnibus est dubium, an ego moraliter ad homicidium concurrerim. Præter Gibalinum citatum, lege Thom. Sanch. lib. 1. matr. d. 9. n. 42. Joan. Sanch. lib. 42. n. 14. Merolla tom. 1. d. 3. c. 3. n. 451. Azor. p. 1. l. 2. c. 17. Suar. de Cens. d. 40. sect. 5. n. 10. & alios.

In dubio de occisione iusta.

14. Probabile fit mihi Tertiò, illum, qui quomodocumque dubius est, an aliquem occiderit in casibus occisionis iustæ, quales sunt occisiones, quæ fiunt à Ministris Iustitiæ & Militibus in bello iusto, ut infra explicabitur, non esse irregularem. Ratio est modo indicata, quia jura Clementis, & Innocentii solum condemnant irregularitatem dubitantem de homicidio absolute prolato, nihil de occisione iusta; hæc enim in jure non venit sub nomine homicidii, sub quo solum venit occisio injusta. Adde prædicta jura ex contextu, & modo loquendi clare loqui de sola occisione injusta.

15. Obijcies in C. Petitiò de Homicidio infligitur irregularitas ei, qui dubitat in facto occisionis iustæ: ergo est falsum, quod nunc, præced. dictum est, non infligi. Hæc sunt verba Textus.

Petitiò tua continebat, quod cum inimici Dominice Crucis Castrum invassent, exentibus inde habitatoribus, tam Clericis, quam Laicis, contra eos, ac invicem consurgentibus, hinc inde occisi quam plurimi existerunt. Unde eum pro eo, quod aliquos percussisset, Irregularitatem meritas incurrisse, mandamus, quatenus, si de interfecione cuiusquam in illo conflictu tua conscientia te remordet, ministerio altaris abstinere reverenter, cum sit consilium, in huiusmodi dubio abstinere, quam temere celebrare. Notetur illud (in huiusmodi dubio).

16. Respondeo. Factor, Textum esse difficile. Sed, quia non est clara expressio irregularitatis, non esse timendum. Dico enim, hic Pontificem non loqui de dubio negativo, sed de probabilitate, quam dubium positivum ab aliquibus appellari modo n. 2. vidimus: quia certe posita, incurritur irregularitas. Quod autem de hac loquatur Pontifex, patet, Primò, quia in ejusmodi militari conflictu, in quo ipse, qui petit dispensationem, dicit, se aliquos percussisse, non est dubium, sed valde probabile occisionem fuisse subsecutam. Secundò, quia idem significatur verbis illis Pontificis (si de interfecione cuiusquam tua conscientia te remordet) Tertiò, quia, quando Pontifex dicit (in huiusmodi dubio) significat, se loqui de dubio, quod propositum fuerat, at hoc fuit dubium positivum, ut dictum est. Hanc explicationem allati Textus me docuit P. Martinus Præses, in man. sc. de irreg. sup. citat. d. 1. c. 6. §. 3. n. 23. sine, & illam, ut expeditiosem me-

rito sequor, omittens aliam, quam affert Metellus, & aliam, quam Sanch. l. 1. in Decal. c. 10. r. f. 20. quas, & licet, apud eisdem vide.

17. Quod diximus, si est, esse te irregularem, si probabiliter judices, te aliquem occidisse, cum in occisione iusta, tum injusta, puto, esse certum, quando probabile est, te occidisse, & dubium negativum, te non occidisse, ad te, quando nullam rationem probabilem habes, unde colligas, te non occidisse, ut fuit in casu modo allato ex capitulo. Ratio est, quia tunc prudenter apparet ratio incertæ in irregularitatem, & non apparet evasione incertæ. Quod si probabiles rationes habes, quod occideris, & probabiles item, quod non occideris, an utrumque possem possis tuto sequi, dicam mox n. 32.

In dubio de Abortu.

18. Probabile fit Quarto, Dubitantem, an fuerit fecerit animatus, in cuius abortum sua opera quis cooperatus fuit, non debere se censere irregularem, quia cum non constet de corpore delicti, hoc est de fetu animato occiso, homicidium, de quo loquuntur prædicta jura, non præsumitur adesse. Lege Præp. alioque apud Bala. in cons. d. 6. c. 7. §. 4. & latè Gibal. de Irreg. 4. p. 1. c. 26. loquens autem ego lib. 1. in Dec. c. 3. §. 7. Irregularitas.

19. Verum posset aliquis huic probabilitati se opponere. Primò, quia sequeretur occidentem Mortuum, in quo dubitetur, utrum sit homo, an brutum, non fore irregularem, cum tamen ab Ecclesia præsumatur homo, non propterea baptizari illud jubet, sub conditione.

20. Secundò, quia Sixtus V. damnat irregularem procurantes fecerit ejedionem, quamvis inanimam, Ergo multo magis, si sub dubio est fecerit animatus.

21. Tertiò, quia, qui dubitat de facto homicidii iusti, ex supra dictis est irregularis: hic dubitat, an commiserit homicidium injustum.

22. Respondeo ad primum concedere de sequens, non etiam tibi non apparet homicidium esse sequutum. Ita autem Mater Ecclesia ob favorem animæ forte interpretentem, illud sub conditione baptizat: at irregularitas odium est, non favor.

23. Ad secundum. Ejusmodi Sixti constitutionem non derogat fuisse à Gregor. XIV. quis est, qui nesciat.

24. Ad tertium, Aio, ex prædictis illam solum esse irregularem, qui, cum certa sit hominis mors, ipse dubitat, an ad illam cooperatus sit. Recole factum, quod citatur C. Petitiò de homicidio, ut modo n. 15. vidimus: citatur dicitur (hinc inde occisi quam plurimi existerunt) Eam mortem certam subsequutam & deinde additur (unde per eo, quod aliquos percussisset, &c.) Ecce percussus, Quare dubitatur, an ab ipsa fuerit dicta mors subsecuta. At in casu nostro non est certum mortem fuisse subsecutam, quia non est certum de vita huius feceris.

Alia ad dubium Irregularitatem peritonia, declarantur.

25. Inquires primò. Cum certum sit, statimque dubium exoritur, obligari nos ad indagandum rei veritatem, qua per moralem diligentiam indagata, & non inventa, tunc demum rem esse dubiam pronuntiandum, inquires, inquam, quia ratione in negotio irregularitatis veritatem indagabo?

26. Respondeo, profecto rationum, & circumstantiarum momenta expendendo, & præcipue petitiò copulando. In quibus, si unus cæteris imperitoribus excellat, illius sententiæ acquiescit, multo magis, si qui sunt alii, qui idem confirmant. Quod si alicubi unus tantum reperitur v. g. Medicus non imperitus, qui petitiò edocere, an ex tuo vulnere secuta sit mors à te vulnerata, nec alii alibi existentes consuli possint, illi uni parum prædictæ enim tunc prudenter dubium deponit.

27. Dum prædicta indagatio fit, an possis te per hoc ab irregularitate gerere, colligi potest ex prædictis, quia

CAPVT VI.

§. I. De effectibus Irregularitatis.

1. Irregularitas absolute, & totaliter accepta tres effectus patit. Primò, impedit hominem à suscipiendis Ordinibus, atque hic est effectus illius primarius. Secundò, impedit ab Ordinum usu. Tertiò, à Beneficiis, & Ecclesiastica Iurisdictione, ut patet ex dictis c. r. irregularitatem non privare Clericum Privilegiis Clericorum scimus omnes, & mox §. 1. n. 1. dicam distinctius: & quoad privilegium ferendi habitum Clericalem. Vide Tanner. 2. p. 5. q. mor. 2.5. docentem contra Sanchez co-privari, si non sit bigamus.

2. Dixi (absolute, & totaliter) nam de irregularitate impropria, & secundum quid, quæ aliquem tantum effectum gignit, vel pro tempore non perpetuo, dicitur in Decretu tractationis. Et primo de illa irregularitas ex defectu ætatis, quæ perpetua non est, quomodolibet illa ex defectu sanitatis, quæ item cessat, infirmitate cessante, quomodolibet illa, quæ aliquando supervenit Sacerdoti, impediens ex parte Ordinum usum, ut si Sacerdos fiat mancus, vel cæcus, poterit enim audire Confessiones, quavis celebrare non possit, &c. De integra ergo irregularitate loquendo, discutamus per prædictos tres effectus separatim.

§. II. Irregularitas impedit Ordinum susceptionem.

1. Quia, cum irregularis sit, Ordines quoscunque recipit, ut vult Val. tom. 4. d. 7. q. 19. p. 2. Suar. de Conf. d. 40. sect. 2. n. 2. Grass. dec. l. 4. c. 2. n. 6. p. 1. Sayr. de Conf. l. 6. c. 2. n. 26. & c. 10. num. 38. peccat mortaliter, sed valide ut habet Suar. l. c. Avil. de Confur. p. 7. d. 2. dub. 6. ordinatur, nec teste Suar. loc. cit. n. 3. aliam censuram, vel irregularitatem aliam contrahit. Quod peccet graviter, etiam suscipiendo Minores, teste Suar. loc. cit. num. 2. patet, quia sic operatur contra græve præceptum. Quod valide ordinetur, item patet, quia si habeat quis ea, quæ ex Instituto Christi requiruntur ad Ordinum valorem, non potest, quoad illum valorem, impediri ab Ecclesia. Quod denique nullam aliam censuram contrahat, inde probatur, quia in nullo iure apparet, contra irregularitatem Ordines susceptionem fulminari censuram, vel aliam irregularitatem.

2. Hinc sequitur, ad liberandum omnino ejusmodi irregularitatem, qui Ordines cum irregularitate suscipit, sufficere, si dispensetur in ipsa unica irregularitate ante ipsius Ordinum susceptionem contractam, quia per dictam susceptionem irregularitatem aliam non incurrit.

3. Quando igitur in Sacro Textu legis Ordinationem irregularis esse nullam, esse irritam, &c. Intellige, quoad executionem, & veluti, quoad effectum, quia licet Ordines susceptos exequi, ut mox dicemus, non potest.

4. Quoad primam Tonsuram, quia hæc non est Ordo, ut communis, & vera sententia docet, quantum est ex hoc capite, valide, & licite suscipi posset ab irregulari, quia is per Sacros Canones solum arceat ab Ordinibus. At, quia illa est jamna, & dispositio ad Ordines, & propter illam gaudet Tonsuratus privilegiis Clericalibus sitque idoneus ad Ecclesiastica Beneficia Ecclesiasticamque jurisdictionem, peccabit graviter irregularis primam Tonsuram recipiens. Ita Suar. loc. cit. sect. 2. G. Hart. d. 1. de Irreg. diff. 1. §. 5. Avil. de Confur. p. 7. d. 2. dub. 5. Conink. de Irreg. d. 18. dub. 1. Caltrop. de Irreg. d. 6. p. 5. Diana p. 4. tr. 2. ref. 88. quia tentat fieri ad prædicta idoneus contra Ecclesiæ voluntatem.

5. Interrogabis ejusmodi Irregularis tonsuratus gaudebitne privilegiis Clericorum sive Canonis, sive Fori?

Respondeo, gavisorum; quia cum Tonsuram valide recipiat, eam enim nunquam invalidam reddidit Ecclesia (quamvis, quia non est Sacramentum, sed tota dependens ab ipsa, potuisset) eam, inquam, valide recipiat, est verus Clericus, & ex alia parte non invenitur iis, licet

contra

quam in simili tradidi lib. 1. in Decal. c. 3. §. 7. V. Marr. n. 4. 28. Inquires in hunc modum secundò. Celebravi cum dubio, an excommunicatione, vel simili censura innodatus id fecerim, neglecta diligentia indagandi veritatem, unde certo peccavi. Deinde Religionem tactus, omni quo potui studio, veritatem inquires, neminem inveni, qui dubium, sive adversum me, sive pro me depellere potuerit, debeone me deinceps, ut irregularum gerere, quandoquidem celebranti cum excommunicatione Irregularitatem esse annexam, mox dicemus?

29. Respondeo, ita probabile esse docet Suarez de Conf. d. 40. sect. 5. n. 19. Salas p. 2. tract. 8. d. unic. sect. 5. n. 169. quia possessio mala fide inchoata nil juvat possidentem. Sed purò probabilius, cum Bonacin. de Conf. disp. 7. q. 1. p. 5. n. 5. Sanchez. lib. 1. in Decal. c. 10. n. 46. te solum peccasse, non autem te debere gerere, ut irregularem. Ratio est, quia peccatum committitur quidem ab operante per malam fidem: at irregularitas, nisi à jure inducatur, ex nulla mala fide contrahi potest. Si ergo tu, modo dicto, celebrans dubius tunc fuisti de censura, dubia etiam fuit incurio in irregularitatem, atque adeo nulla, quia solum in facto homicidii injusti irregularitas incurritur à dubitante. Et certe Suar. qui est in opposita sententia, nostram tamen approbasse in simili, loquendo de expositis, videtur. Fereor, inquit Suar. d. 50. de Conf. sect. 4. n. 4. expostum, quia mala fide suscepti Ordines, posse etiam excusari, quamvis ab initio mala fide sit ordinatus, deponendo scilicet illam fidem, & conformando se opinioni probabiliter dicenti, expositos non se debere, ut illegitimos habere, atque adeo, nec, ut expulsos ab ordinum susceptione.

30. Inquires tertiò, sic: Dubito, an per legem Canonicam constituta sit pro hac actione irregularitas, unde evolvo ejus juris dispositiones, nihil tamen certi reperio, judicabone esse constitutam?

Respondeo, in id judicare debes cum Sanchez l. 1. in Decal. c. 10. n. 32. & aliis passim constitutum esse prorsus nullam, ex toties decantato Textu, per quem expressa debet esse injure irregularitas. Ex qua doctrina idem dic, si inveneris in jure aliquam dispositionem, quæ ambiguit, ac dubie irregularitatem imponat; adhuc enim jus non est certum, & expressum. Quid si probabiliter? Id jam universaliter subdo.

31. Inquires enim sic Quarto. Habeo probabiles rationes circa jus, vel circa factum, quæ me de irregularitate condemnant, probabiles item, quæ me liberant, cui adhærebo secutus?

32. Respondeo, cui major, etiam si altera sit probabilior, quia probabilitatem sequendo, semper prudenter te geris.

33. Illud universaliter l. 2. in Decal. cap. 3. §. 3. num. 11. admonui, & nunc in irregularitate monco cum Cajetano in summ. V. Opinio. Si enim probabilitas contra te ita validis rationibus vallatur, ut opposita, quæ alias probabilis apparebat, à sua tenui illa probabilitate deiciatur, te irregularem pronuntiato: siquidem tanta probabilitas unius partis, quamvis non evidentibus, sed probabilibus rationibus instructa, dicitur, & est certitudinem, quam illam magnam probabilitatem, expectare non possumus, cum nulla ferè veritas sit tam constans, & clarè in hominibus, ut aliquid contra illam afferri non possit. Et ex alia parte modica illa probabilitas, quæ alias prudentem assensum à nobis extorquere poterat, ita nunc vincitur, & opprimitur, ceu parva candela à clarissimo Sole, ut nequeat amplius vocari, & esse proximè, seu practicè probabilis, cum in ea præsentia tanta probabilitatis unius partis, nequeat intellectus prudenter inclinari ad partem aliam, quæ apparet, tam modicæ veritatis.